

teeren valt
n het doen
ssenendoop,
zijn tweede
n toch wel
k van den
belofte er-
in dr de B.
in een be-
rheid des
p toevlucht
ct, maar de
ier, zoomin
in die door
laakte deze
zijn collega
over elkaar
te — af te
186): „De
dat Chris-
de Doop
ldt af, wat
ons on-
r hinde-

, opmerken
onze zijde,
Doop, naar
te conste-
le uitverko-
de overigen.
t niet ieder
de beloofde
n. Om van
e maar niet
siceerd had
. Het welk
dit citaat
eft dr v. d.
aan de ge-
oop.
ZINKSTOK.

helden voor-
verantwoor-
Mij werd de
de zorg voor
de, hoe niet
childer met
et, neen te
e maal werd
ut te ruiken.
nd met dit
h. „Ja, dat
r niet naar.
lijke soesah,
ie Professor
n zijn vrien-
troostte mij
soren waren,
k was inge-
voor de toe-
mij bijbleef,
bibliothecaris

ik tot mijn
viel, en het
is. De gunst
hierbij aan
het Dames-
jons trouwe

tukje mach-
k is. In de
rtoren in de
le aankomst
en veer- en
jken hoe de
overgebracht
rijk grooten
t overscheep
ken, dat dat
le wel gratis
hebt u het
betalen vier
u één: twee
de K.P.M.?
zich hier te-

(ke) P(aket-
eft om de
ver die per
in plaatsen,
er één van)
vestigd, die
n passagiers
open te bren-
geen service-
at je wat je
1. Ik liet me

helpsters, aan de offervaardigheid van de leden der kerken, aan den steun geboden door de „Stichting“, aan de vlijt en accuratesse van den conservator, aan de hulpvaardigheid van den pedel. Waar zóó velen ge- loovig en eendrachtig samenwerken voor eenzelfde doel, daar is het een vreugde, zijn krachten te mogen wijden aan een instelling voor professoren, studenten en predikanten (die niet alléén, maar die toch eerst) en daarin voor onze kerken van zoo uitnemend belang.

En dat, ofschoon de moeilijkheden, die ik aanstonds zag rijzen, zich ten volle deden gelden. Van allen kant komen immers de vragen los.

Hoe moet een bibliotheek als de onze opgebouwd worden? Welke boeken zijn het eerst en het meest noodig? Welke maatstaf dient gevolgd bij de keuze der boeken? Hoe legt men het aan, dat niet het eene theologische „vak“ bevoorrecht wordt boven het andere? Hoe aan de benodigde boeken te komen? Hoe te handelen, als men de meest gebruikte werken het dichtst bij de hand wil hebben, terwijl wat binnen- kwam, rijp en groen, reeds in het bestaande kaart- register een bepaalde plaats heeft? En hoe moet het met de huisvesting van de bibliotheek — welke laatste vraag nu reeds acuut geworden is.

Een enkele detailleering. Wie vroeger boeken noodig had en over de noodige middelen beschikte, wendde zich tot den boekhandel, en kreeg op een enkele uit- zondering na, in korten tijd het begeerde in zijn bezit.

Dit is in en vooral na den oorlog heel anders geworden. Ondanks de papierschaarste is en over het buitenland en over ons land een lawine van boeken uitgestort. Een zeer groot deel daarvan heeft weinig of geringe waarde. En van het „blijvend gedeelte“ kunnen wij nog maar een klein percentage gebruiken. Goede wetenschappelijke werken uit vroeger tijd zijn zeer schaars geworden. Veel is in den oorlog vernietigd; tal van voorheen zeer productieve uitgeverijen uitgeverijen hebben haar fonds verloren, en tellen niet of nauwelijks meer mee; particulieren hebben in den oorlogstijd zich van kostbare wetenschappelijke wer- ken voorzien bij wijze van geldbelegging; de wereld- vraag naar degelijke theologische literatuur is groot en veel ging en gaat ons land uit, vooral naar Ame- rika; de uitgave van herdrukken blijft nog ver be- neden peil — en het gevolg is, dat juist wat wij zoe- ken uit vroeger en later tijd veelal van de markt verdwenen is.

Dat maakt noodzakelijk wat gaat gelijken op 'n opsporingsdienst. Buitenlandsche antiquariaten wer- den aangeschreven; op auctie's werd Broederweg 15, Kampen een bekend adres; menige „preekreis“ werd verlengd en kreeg een dubbel doel: naast het eerste nog een tweede, om n.l. de antiquairs in de groote steden te bereiken waar, in kelders en pakhuizen, op zolders en vlieringen „gesnuffeld“ werd naar boeken, voor onze Bibliotheek van waarde. En het resultaat?

Alle reden tot innige dankbaarheid. 't Is onmog- elijk hier een enigszins bevredigenden indruk te geven van onze aanwinsten; laat ik slechts enkele grotere, belangrijke werken op linguïstisch en historisch ge- bied noemen: Stephanus' Thesaurus, de nieuwste uit- gave in 6 prachtige banden van Forcellini's Lexicon totius latinitatis; het even onmisbare Glossarium me- diae et infimae latinitatis van Du Cange in 10 dln; de 4 zware banden van Littré's Dictionnaire de la langue française, tal van woordenboeken vooral voor het oudere fransch, duitsch en engelsch, ook een voor het arabisch; de laatste uitgave van Hefele's Histoire des Conciles, voorts Fleur's Histoire ecclésiastique in 37 deelen, Gerdes' Historia Reformationis en zijn Scrinium, Schoonkruis' Liber de bonis vulgo ecclesiasticis dictis; de completeering (zoover verschenen) van het Woord- denboek der Nederlandsche taal, van de Dictionnaire d'archéologie chrétienne, van de Dictionnaire de théo- logie catholique, van Groen van Prinsterer's Archives, enz. Onvermild mag niet blijven een engelsche uitgave met aantekeningen van den Talmud, waarvan thans

vertellen, dat aandeelhouders in die Veer- en Prau- wendiensten zich 60 pct. dividend zien uitgekeerd. Ik vroeg of ik dan niet kon beginnen met een stukje van honderd gulden te koopen. Maar dat ging niet. Aan armoedzaaiers hadden ze geen behoefte. Je moet met meer over de brug komen.

Te Cheribon hebben we met elkaar een paar mooie dagen gehad. Ds Kroes is daar brigadeveldprediker. Dank zij die positie kon hij een brigade-order doen uitgaan, waardoor alle vrijgemaakte militairen voor die dagen uit hun legeronderdeel rondom Cheribon naar de stad mochten komen. Voor vervoer der man- nen was ook gezorgd. Een gelukkige omstandigheid was ook, dat Luit. van der Engel, een der onzen, als welfareofficier ons kon ontvangen in het gebouw van de welfare. De bedoeling was, dat we Zondagmorgen een reünie zouden hebben, na afloop waarvan we ge- zamenlijk zouden eten, terwijl dan in den middag een kerkdienst zou worden gehouden, waarin het avond- maal zou worden bediend. Toen ik Zondagmorgen de verzamelpplaats bereikte waren de meeste jongens al gearriveerd. Ruim twintig van onze menschen waren door de goede zorgen van Ds Kroes zoo bijgeen- bracht. Over de vraag wat we dien morgen zouden doen waren we het met elkaar gauw eens. Van een persoonlijk gesprek met ieder afzonderlijk kon van-

28 kloeke, keurig gebonden deelen zijn verschenen en nog 8 volgen. Verder een lange, lange rij werken, voor dogmatiek en ethiek, voor filosofie en kerkhistorie, voor de kennis van het nabije Oosten, hebreeuwsch en het nieuw-testamentisch grieksch, voor homiletiek en liturgiek, voor zending en evangelistiek, voor klas- sieke en moderne talen, voor symboliek en kerkrecht etc. van niet geringe beteekenis.

Maar het mooiste komt nog. Dat is de aanschaffing van Migne's Patrologiae cursus completus, omvattende 2 latijnsche en 2 grieksche series. De latijnsche (1840 —1849 en 1850—1855) loopten tot paus Innocentius III (begin 13e eeuw) en vullen 217 deelen. De grieksche series (1857—1860 en 1862—1866) loopten tot het concilie van Florence (1438) en bestaan uit 162 deelen. Een grieksch register bevat hoofdzakelijk opgave van schrijvers en hun werken; een latijnsch register heeft ook indices over behandelde onderwerpen. We doen ons best, nog doeltreffender registers te verkrij- gen voor het geheele werk om het voor hoogleraren, lectoren en studenten zoo toegankelijk mogelijk te maken. Om de waarde van dit practisch werk te beseffen bedenke men, dat hierin goeddeels de theologische wijs- heid vanaf de oudste tijden der Christelijke kerk tot bijkans het eind der middeleeuwen is samengevat. Uitgedrukt in geldswaarde is met dezen aankoop al- leen, als de nog ontbrekende deelen ('n goede vijftig) geleidelijk geleverd zijn en het geheele werk gebonden is, gemeeld een bedrag van naar schatting f5500.—.

Als curiosum vermelden we nog de acquisitie van twee boekrollen in koper, gevonden in de voormalige Synagoge te Kampen. Beide rollen, waarvan de groot- ste in zeer goeden staat is en de kleinere vrij goed is geconserveerd, bevatten in de hebreeuwsche taal het boek Ruth.

Een „Fundgrube“ blijkt ons hoe langer hoe meer de bibliotheek van onzen onvergetelijken Professor Greijdanus. Wie meenen zou, dat diens belangstelling zich nagenoeg uitsluitend beperkt tot het nieuw-testamentische grieksch, zou zich ten zeerste vergissen. „Ik ben van mijn jeugd af erg nieuwsgierig geweest“ placht onze collega te zeggen. Die westierigheid kwam tot uitdrukking in zijn uitgebreide boekenrij. Het blijkt, dat er weinig velden van wetenschap waren die hij niet had betreden of verkend. En tot het laatste van zijn leven bleef hij „bij“. Van zijn liefde voor kerk en theologie plukken wij ook in dezen vorm de vruch- ten.

Gaarne vermelden wij hier met groote erkentelijk- heid de belangrijke schenkingen aan onze bibliotheek door de bns Ds Joh. Dam te Bodegraven, H. v. d. Dussen te Rotterdam en F. P. Troost te Groningen. Andere particulieren bleken eveneens onze Bibliotheek niet te vergeten; ook zonden uitgevers, hoogleraren, predikanten, ons present-exemplaren; uit de nalaten- schap van den onder ons zoo hoog geachten Ds Post verwierven wij voor onze Bibliotheek niet minder dan 365 werken. Met dank vinde hier vermelding de belang- rijke steun, ons ook dit jaar verleend door den heer Wristers te Utrecht en Bouma's Boekhuis te Gronin- gen.

De inkomsten der Bibliotheek beliepen over het tijdvak eind Juni 1948 tot begin Juli 1949 de som van f23.980.03; de uitgaven bedroegen over dezelfde pe- riode f18.138.75. Het saldo bedroeg dus f5.841.28, waarvan f3.800.— op de Nuts-Spaarbank belegd werd; in kas is alzoo f2.041.28. Het totaal saldo tegoed op de Nuts-Spaarbank bedraagt f7.505.16. Uit de reke- ning bij de Sallandsche Bank blijkt, dat het laatste geblokkeerde bedrag ad f600.— in den loop van dit jaar is vrijgekomen; het credit aldaar heeft als eind- cijfer f4.591.19.

't Is maar goed voor onze bibliotheek, dat de cijfers van de batige saldi zoo snel slinken; in een paar we- ken tijd bedraagt het verschil tusschen credit en de- bet al weer een f5000.— minder dan hier vermelding vindt. En is nog zooveel noodig! En waar men bezig

wege den beschikbaren tijd ditmaal geen sprake zijn. En aangezien het Zondag was, lag het voor de hand ook in de morgenuren een kerkdienst te houden. Het- geen dan ook is geschied. Alvorens 's middags het avondmaal met elkander te vieren is wel met alle be- lijfende leden een kort gesprek onder vier oogen ge- voerd. Ds Kroes zelf kon 's middags onzen dienst ook bijwonen. Ik kan er meteen wel bij vertellen, dat er op hemelvaartsdag te Cheribon nog eens een dienst is gehouden, die alweer dank zij de door Ds Kroes getroffen maatregelen, wat betreft de organisatie, nog betere resultaten opleverde. Ditmaal had Ds Kroes n.l. aan de te houden kerkdienst algemeene bekend- heid gegeven. Daardoor waren in dien dienst niet al- leen weer ongeveer 25 kerkleden aanwezig, maar ook nog wel een 30, die niet tot eenige gereformeerde kerk behooren. Op hemelvaartsdag en op den middag daar- voor kon het ook nog komen tot een gesprek onder vier oogen met een aantal militairen.

Ds Kroes en ik hebben beide keeren natuurlijk over het veldpredikterschap en de daarmee samenhangende kwesties gesproken. De gesprekken konden worden gevoerd in goede collegialiteit en broederlijke gezind- heid, al konden we niet tot overeenstemming komen, ook niet ten aanzien van het door Batavia en later door de classis Batavia ingenomen standpunt in be- trekking tot de verhouding tusschen de gereformeer- de legerpredikanten en de ambtelijke verzorging ver-

is, de fundamente te leggen, gedrage men zich niet alsof men al aan de dakstoeien toe is. Niettemin is de dagelijksche groei der Bibliotheek hun, die haar verzorgen, een onthaal, alsof de meiboom reeds in de kap stond.

Wie oudtijds een bibliotheek-zaal betrad, werd bij het binnenkomen getroffen door den welriekenden geur, die hem tegemoet kwam: de boekrollen werden, om ze tegen boekworm en mot te beschermen, met cederolie of saffraan bestreken. Onze Bibliotheek doet een appél niet op de zinnen, maar op het geloof. Hier is een monument van Gods ontferming en trouw je- gens beroofden en dies eens berooiden inzake studie- middelen. Elk boek uit onze Bibliotheek draagt een dubbel opschrift; het eerste is: „van den HEERE“; het tweede: „daarom voor den HEERE“. Elke aan- winst een nieuwe bijdrage om dieper door te dringen in den zin van het Woord des Heeren, of om den rijk- dom van Zijn werken en de wijsheid van Zijn wegen te beter te verstaan, of om het karakter van oudere en nieuwere „ketterijen en dolingen“ te scherper te onderkennen, teneinde ze te doeltreffender met het Woord te kunnen weerstaan en bestrijden.

Vele laatsten zullen de eersten zijn. Velen die den geweldigen wereldstrijd, in Genesis 3:15 aangekon- digd, in de eindphase die wij thans beleven meema- ken, zullen de bijzondere zegeningen genieten, maar ook de lasten dragen voor de eersten bestemd: de strijd het heetst, de spanning intenser, de strijdmethoden en strijdmiddelen van den Boosje geraffineerder dan ooit te voren. Daarom de toerusting van wie straks mee in de eerste gelederen zullen staan, getrouwer dan ooit, en „up to date“, naar de Schriften. Aan die toerusting make de HEERE onze Bibliotheek dienst- baar.

Kampen, Juni 1948.

De Bibliothecaris,
P. DEDDENS.

Candidaats-examen

Geslaagd voor het Candidaats-examen de heeren W. G. Raven, Boschdijk 438 te Eindhoven en H. D. van Herksen, Stationsstraat 88, Ermelo.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Te velde, 27 Juni 1949.

Aan de Redacteur van „De Reformatie“, Kampen.

Hooggeachte Redacteur,

Hoewel mij niet onbekend is, dat U er niet van houdt „spreekjes te vertellen“, waag ik het toch U plaatsruimte in Uw blad te vragen voor het volgende spreekje-met- toepassing.

„Er was eens“ een generaal, die een militaire actie moest uitvoeren. Na lang wikken en wegen, omdat er zoveel gevaren aan verbonden waren, besloot hij gebruik te maken van parachutisten. De actie begon en de para- chutisten waren al afgeworpen, ergens in het vóórterrein. Toen echter gebeurde het, dat hun generaal bezwaar kreeg tegen het gebruik van parachutisten. Hij achtte dat prin- cipieel ongeoorloofd. Daarom wijzigde hij zijn plannen voor verdere acties; daarin was geen plaats meer voor parachutisten. Zozeer had hij bezwaar tegen dit soort troepen, dat hij de reeds afgeworpen mannen liet zitten waar ze zaten en zich verder niets meer van hen aan- trok. Hij gaf ze geen richtlijnen en voorzag ze niet langer van het nodige; ze waren immers op een verkeerde weg. Ze moesten zelf maar zien, hoe ze het klaarden.

Ik twijfel er niet aan, dat U, hooggeachte Redacteur, evenals de lezers van Uw blad, de handelwijze van deze spreekjes-generaal zedelijk ten eenenmale onverantwoord zult achten. Hij had deze mannen nu eenmaal ingezet, en zij mochten daarom ook aanspraak blijven maken op de voortdurende hulp en bijstand van hun generaal. Ook al was zijn nieuwe inzicht dan misschien principieel net enig juiste, en was het gebruik van parachutisten uit

de militairen te velde. Intusschen heeft dat allerminst verhindert, dat er door Ds Kroes ten aanzien van de hier gereleveerde kerkdiensten te Cheribon onschat- bare steun geboden is in de voorbereiding van een en ander.

Op een punt moet ik een klacht van Ds Kroes on- derschrijven, althans bij de kennis van zaken die ik nu heb.

En dat is wel deze klacht: door het opheffen van het deputaatschap voor de geestelijke verzorging der militairen is er geen generale instantie meer die de belangen van de gereformeerde veldpredikers bij de hooge overheid behartigt. Tenzij althans onder de loo- pendende zaken van het deputaatschap, die nu in overleg met de deputaten door de classis Groningen zullen worden afgewikkeld ook deze zijde van de taak der voormalige deputaten wordt verstaan. Is dit niet het geval dan komt het ook mij voor, dat hier een lacune is. Er staat tegenover, dat eventuele kwesties met de overheid voor de thans in Indië vertoevende legerpre- dikanten ook door het deputaatschap voor correspon- dentie met de Hooge Overheid kunnen worden behart- igt. In ieder geval zal hier een voorziening moeten worden getroffen.

J. P. v. d. STOEL Jr.